

“KELISHILDI”

**Nizomiy nomidagi Toshkent
davlat pedagogika
universiteti rektori v.v.b.**

X.Kadirov

2024-yil “ 12 ” yanvar

“TASDIQLAYMAN”

**Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi
Bilim va malakalarni baholash
agentligi direktori**

M.Karimov

2024-yil “ 12 ” yanvar

Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi tizimidagi umumiy o‘rta ta’lim muassasalarida faoliyat yuritayotgan malakali pedagog kadrlarni oylik ustamalar to‘lash orqali moddiy rag‘batlantirish maqsadida saralash test sinovini o‘tkazish uchun musiqa madaniyati fanidan test topshiriqlari

SPETSIFIKATSIYASI

Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi
huzuridagi Bilim va malakalarni baholash agentligi
Ilmiy-metodik kengashning
2024 yil 10-yanvardagi navbatdan tashqari 1-son
yig‘ilishi qarori bilan ma’qullangan

Toshkent – 2024

**Maktabgacha va məktəb tə'limi vəzirliyi təzimində umumiyyət o'rta tə'lim
məsələlərində fəaliyyət yürütən məlakalı pedagog kadrlarının işlək
ustamaların to'lash orqali moddiy rəq'bətləntirish məqsədində saralash test
sinovini o'tkazish üçün məsiqa mədəniyyəti fanından test tətbiqçiləri
spetsifikasiyası**

Məzkrə spetsifikasiyaya amaldığı o'quv me'yoriy hujjatlara muvofiq qo'shimcha, o'zgartırış və tuzatışları kiritilishi mümkün.

1. Test tətbiqçilərinin qo'llanışı

Spetsifikasiya Maktabgacha və məktəb tə'limi vəzirliyi təzimində umumiyyət o'rta tə'lim məsələlərində fəaliyyət yürütən məlakalı pedagog kadrlarının məsiqa mədəniyyəti fanından işlək ustamaların to'lash orqali moddiy rəq'bətləntirish məqsədində saralash test sinovlarını o'tkazish üçün o'qituvchiların bilim dərəcəsini aniqlab berishə mo'ljallangan.

2. Test sinovinin tətbiqçilərinin məzmununu belgiləşdirən məyoriy hujjatlar:

– Olyar tə'lim, fan və innovatsiyalar vəzirliyi tərəfindən təsdiqləngən dərsliklər, o'quv qo'llanmaları və qo'llanmalar hamda olyar tə'lim məsələlərini tərəfindən təsdiqləngən fan dəstəri;

– Maktabgacha və məktəb tə'limi vəzirliyi tərəfindən təsdiqləngən umumiyyət o'rta tə'lim üçün məsiqa mədəniyyəti fanından tətbiqçılıqlı o'quv dəstəri, dərsliklər və o'quv qo'llanmaları;

– Özbəkiston Respublikası Vəzirler Məhkəməsinin "Xalq tə'limi vəziri jamg'arması fəaliyatını təşkil etmək chora-tadəbirləri to'g'ridə" 2022-ci il 2-avgustdağı 425-sənəd qarorı;

– Özbəkiston Respublikası Prezidentinin "Tə'lim-tərbiyə təzimini yanada tətbiq etmək" əməkdaşlığından qo'shimcha chora-tadəbirlər to'g'risidə" 2020-ci il 6-novabrdağı PQ-4884-sənəd qarorı.

3. Test sinovinin tətbiqçilərinin məzmunu və tətbiq olunması.

Məsiqa mədəniyyəti fanından test tətbiqçiləri təqibli vəzirlik və idarələr tərəfindən təsdiqləngən dərsliklər, o'quv qo'llanmaları və fan dəstərləri əsasında işləb çıxıqladı.

Test tətbiqçiləri Maktabgacha və məktəb tə'limi vəzirliyi təzimində umumiyyət o'rta tə'lim məsələlərində fəaliyyət yürütən məlakalı pedagog kadrlarının işlək ustamaların to'lash orqali moddiy rəq'bətləntirish məqsədində saralash test sinovini o'tkazish üçün məsiqa mədəniyyəti fani bo'yicha təyyarələrə dərəcəsini aniqlab berishə yoxlanıldı. Ular o'qituvchiların məsiqa mədəniyyəti fani bo'yicha bilim, könikmə və malakalarını o'zlashtırılganlıq dərəcəsini sinovdan o'tkazadı.

4. Test tətbiqçilərinin tətbiq olunması.

Test tətbiqçiləri quyidəcək turlardan iborat bo'lishi mümkün:

Y1 – to'rtta javob variantlı, bitta to'g'ri javoblu yopiq test;

Y2 – to'rtadan kənətjavob variantlı, bir neçə to'g'ri javoblu yopiq test;

Y3 – to'rtta savolga to'rtta to'g'ri javobni mos qo'yadigan yopiq test;

Y4 – har biri “to‘g‘ri” yoki “noto‘g‘ri” deb belgilanadigan to‘rtta savoldan iborat yopiq test.

Test varianti topshiriqlari fan bo‘limlari va qiyinlik darajasi bo‘yicha taqsimlanishiga asoslanib tuziladi. Test varianti, asosan, (Y1) to‘rtta javob variantli, bitta to‘g‘ri javobli yopiq test topshiriqlaridan iborat bo‘ladi.

Shuningdek, test topshiriqlari varianti turli (oson, o‘rta, yuqori) qiyinlik darajasida tuzilgan test topshiriqlaridan tashkil topadi.

Musiqa madaniyati fanidan fanidan shakllantiriladigan variant, 10 ta oson, 20 ta o‘rta va 10 ta yuqori qiyinlik darajasidagi jami 40 ta test topshirig‘idan iborat bo‘ladi.

Test topshiriqlari variantlarining ekvivalentligi quyidagicha ta‘minlanadi:

- har bir variant maxsus kompyuter dasturi asosida test varianti topshiriqlari fan bo‘limlari va qiyinlik darajasi bo‘yicha taqsimlanadi va ushbu spetsifikatsiyaga muvofiq shakllantiriladi.

- taqdim etiladigan barcha variantlardagi test topshiriqlari qiyinlik darajasining bir xilligi ta‘minladi;

- turli (oson, o‘rta, yuqori) qiyinlik darajasidagi barcha test topshiriqlarini tuzishda darsliklardagi qo‘srimcha ma’lumotlar, musiqa madaniyati faniga oid tayanch iboralar, atamalar, topshiriqlar, lug‘atlar va rasmlardagi ma’lumotlardan foydalilanildi.

5. Test topshiriqlarining mazmun, ko‘nikma va malakalar bo‘yicha taqsimlanishi.

Test varianti topshiriqlari fan bo‘limlari va qiyinlik darajasi bo‘yicha taqsimotida aks etgan bo‘limlarga oid mazmunni hamda 13 ta paragraf, 13 ta punktni o‘z ichiga oladi.

Test varianti topshiriqlarining fan bo‘limlari va qiyinlik darajasi bo‘yicha taqsimoti:

Musiqa madaniyati

Paragraf	Punkt	Mavzu	Qiyinlik darajasi		
			oson	o‘rta	yuqori
O‘zbek musiqasi tarixi					

1	1	O‘rta Osiyoning qadimiy musiqa madaniyati. Ilk o‘rta asrlar san’ati. Somoniylar davrida musiqiy hayot (IX-X asrlar). O‘zbek xalqining shakllanishi davrida musiqi madaniyati (XI-XV asrlar). XVI-XIX asrlarda o‘zbek xalq musiqa madaniyati. XIX asr oxiri – XX asr boshlarida o‘zbek musiqa madaniyati.			
---	---	--	--	--	--

O‘zbek xalq musiqasi

2	1	O‘zbek musiqiy folklori. Musiqiy folklor va uning ko‘pqirraligi. O‘zbek musiqiy folklor janrlari tasnifi. Xalq			
---	---	--	--	--	--

		qo'shiqlari va cholg'u kuylari. Marosim va shartlanmagan folklor janrlari. O'zbek marosim musiqasi tasnifi. Xalq marosimlari, bayramlari, urf-odatlari, ularning tushunchalari. Shartlanmagan folklor janrlari. Qo'shiq janrlari va ularning tasnifi. Xalq qo'shiqlari xususiyatlari va ijrochilik an'analari.		
--	--	--	--	--

Og'zaki an'anadagi kasbiy musiqa

3	1	O'zbek mumtoz musiqasi xususida, tasnifi, tarixiy zamini, xususiyatlari. Professionallik, kasbiylik mezonlari. Ustoz-shogird uslubiy ta'limi. An'ana va uslub. Ijrochilik maktablari. O'zbek mumtoz musiqasining tarixiy taraqqiyoti. Katta ashula va uning ijrochilik an'analari. Uning xususiyatlari, ijro sharti va uslubi. Mazmuni va turlari. Janr tasnifi. Musiqiy qonuniyatlar. Yirik namoyandalari. O'zbek dostonlari, uning ijrochilik san'ati. Janr kelib chiqishi, uning shakllanishi va tarqalishi. Ijrochilik maktablari. Mahalliy xususiyatlari. Mumtoz musiqaning madaniyatimizdagi o'rni.		
---	---	---	--	--

Maqom sa'nati

4	1	Maqom yo'llari va ularning tarkib topish shart-sharoitlari. Maqomot, uning tarixiy taraqqiyoti. Nota yozuvlari. Ilmiy nashrlar. Sharq xalqlari maqom san'ati. Buxoro Shashmaqomi. Uning negizi va shakllanishi. Tarixiy taraqqiyoti. Shashmaqom – o'zbek va tojik xalqlarining yetuk an'anaviy mumtoz musiqasi turkumi sifatida. Xorazm maqomlari. Tarixiy taraqqiyoti, shakllanishi. Turkum tarkibi. Nota yozuvlari va to'liq (mukammal) nashrlar. Farg'ona-Toshkent maqom turkumlari. Shashmaqom va Xorazm maqomlari bilan umumiy va o'ziga xoslik jihatlari. Mahalliy xususiyatlari. Ijrochilik an'analari.		
---	---	---	--	--

O'zbek xalq musiqasining mahalliy uslublari

5	1	O'zbek xalq musiqasining mahalliy uslublari haqida tushuncha. Surxondaryo-Qashqadaryo musiqa uslubi haqida tushuncha. Surxondaryo-Qashqadaryo an'anaviy cholg'ulari. Surxondaryo-Qashqadaryo dostonchilik an'analari. Buxoro va Samarqand musiqa uslubi haqida tushuncha. Buxoro va Samarqand musiqa uslubida sozandachilik san'ati. Farg'ona-Toshkent musiqa uslubi haqida tushuncha. Farg'ona-Toshkent musiqa uslubida xalq ashulalari. Katta ashula va yallachilik san'ati. Xorazm musiqa uslubi haqida tushuncha. Xorazm dostonchilik an'analari. Xorazm ashulachilik san'ati.		
---	---	--	--	--

O'rta Osiyo musiqiy-nazariy merosi.

6	1	O'rta Osiyo musiqiy-nazariy merosi. O'zbek kompozitorlari ijodida vokal va cholg'u musiqa janrlari.		
---	---	---	--	--

		O'zbek kompozitorlari ijodida sahnaviy musiqa janrlari - musiqali drama, opera, balet. O'zbek kino musiqasi. O'zbek estrada musiqasi.		
--	--	---	--	--

Chet el musiqasi tarixi

7	1	XVII asr opera janri shakllanishi va rivojlanishi. XVII asr cholg'u musiqasi. Klavir musiqasi. XVIII asr musiqa madaniyati tarixida G.Gendel musiqasining axamiyati. K.V.Glyuk opera islohoti tamoyillari. Vena klassik maktabi. Y.Gaydn ijodi davrlari. V.A.Motsart musiqasining uslubiy xususiyatlari. L.Betxoven ijodining jahon musiqa madaniyati tarixidagi ahamiyati. F.Shubert musiqasining g'oyaviy mazmuni. R.Shuman ijodining asosiy mavzu va obrazlari. F.Shopen musiqasi ahamiyati. F.List ijodining jahon musiqa madaniyati tarixidagi ahamiyati. J.Verdining «Rigoletto», «Traviatta», «Aida» operalari. R.Vagner ijodining jahon musiqa madaniyati tarixidagi ahamiyati. J.Bize ijodining asosiy obrazlar doirasi va mavzulari. E.Grig ijodiy yo'li. Fransuz san'ati tarixida impressionizmning ahamiyati. K.Debyussi ijodining jahon musiqa madaniyati tarixidagi ahamiyati. M.Ravel ijodida "Bolero" asari.		
---	---	--	--	--

Musiqaning elementar nazariyasi

8	1	Musiqi tizim. Nota yozuvi tizimi. Ritm. Metr. Temp. Lad tushunchasi. Major ladi tuzilishi va gammasi. Minor ladi tuzilishi. Minor tonalliklar kvinta davrasи. Parallel, nomdosh, engarmonik teng tonalliklar. Xalq musiqasining 7 pog'onali ladlari. Ular o'rtasidagi farqlar. Interval tushunchasi. Garmonik va melodik interval. Intervalning son va sifat miqdorlari. Oddiy va tarkibli intervallar. Garmonik major va minor intervallari – xarakterli intervallar. Akkord tushunchasi. Akkord turlari. Uchtovushlik tushunchasi. Uchtovushlik turlari va aylanmalari. Ladning asosiy va yondosh uchtovushliklari. Septakkord tushunchasi va uning turlari. Dominantseptakkord, uning tuzilishi, aylanmalari va yechilishi. Yetakchi septakkord tushunchasi, uning turlari, tuzilishi, aylanmalari va yechilishi. Subdominantseptakkord tushunchasi, uning turlari, tuzilishi, aylanmalari va yechilishi.		
---	---	--	--	--

Garmoniya

9	1	Garmonyaning musiqadagi ahamiyati. To'rt ovozli tuzilma. Musiqiy asar rivojlanishida garmonyaning shakllantiruvchi, biriktiruvchi, tartibga soluvchi xususiyati. Asosiy uchtovushliklarning garmonik va melodik qo'shilish turlari. Kuyni garmoniyalash tartibi. Akkord o'rinn al mashuvining turlari va ulardan foydalanish.		
---	---	---	--	--

		<p>Bas ovozini garmoniyalash tartibi. Tertsiya sakrashlari. Davriya, jumla, kadensiya tushunchalari. Kadentsiya turlari. Kadans kvartsekstakkord tuzilishi, funktsional xususiyati va qo'llanilishi.</p> <p>Sekstakkordning to'rt ovozlikda joylashuv turlari, qo'llanilishi, uchtovushlik bilan qo'shilishi va undagi sakrashlar. Ikki sekstakkord qo'shilishi. Kvartsekstakkordlar. Dominantseptakkord</p>		
--	--	--	--	--

Xor san'ati

10	1	<p>Xor san'ati tarixidan. Markaziy Osiyo mamlakatlarida xor san'atining rivojlanish. Professional xor ijrochiligi. XX asrning so'nggi choragidagi rivojlanish. Qo'shiqchilik ovozlari va ularning tavsifi. Xor, uning turlari va ko'rinishlari. Xor jamoasi tashkil etish. Vokal-xor madaniyati. Ovoz qo'yish jarayoni. Ansambl. Xorni sozlash. Xor repertuarini shakllantirish. Xor dirijorlari – xor jamoasining rahbari</p>		
----	---	--	--	--

Rus musiqasi tarixi

11	1	<p>XIX asrning I yarmidagi rus musiqa madaniyati. Teatr janrlarining rivojlanishi. XIX asr boshlaridagi rus operasi va o'ziga xos belgilari. Rus musiqasida A.S.Pushkin ijodining ahamiyati. M.I.Glinka rus klassik musiqasining asoschisi. XIX asrning II yarmida rus musiqa madaniyati. "Qudratli to'da" kompozitorlarining ijodidagi obrazlar va syujetlar, vatanparvarlik mavzusi, vatan g'oyasi, xalq hayoti, tarixiy syujetlar, afsonalar, ertaklar. M.P.Musorgskiy ijodiy estetikasi, novatorliligi. A.P.Borodin hayoti va ijodiy yo'li. N.A.Rimskiy-Korsakov hayoti va ijodiy yo'li. P.Chaykovskiyning jahon musiqa madaniyatida o'ziga xos o'rni. A.N.Skryabin ijodining tadrijiy rivojlanishi. S.V.Raxmaninov hayoti. Opera, xorlar, simfonik orkestr, kamer cholg'u asboblar va fortepiano uchun asarlari.</p>		
----	---	---	--	--

Umumiyl o'rta ta'lif maktablarida musiqa o'qitish metodikasi

12	1	<p>Musiqa o'qitish metodikasi kursi va shaxsni shakllantirishda musiqaning roli. Musiqa san'atining tarbiyaviy ahamiyati. Musiqiy ta'lifning maqsad, vazifalari va mazmuni. Umumiyl musiqiy ta'lifning tamoyillari.</p> <p>Musiqa o'qitish metodlarining didaktik asoslari. Musiqiy ta'lif va tarbiyasining asosiy metodlari. Musiqa madaniyat darslarida har bir metodni amalga oshirish yo'llari.</p> <p>Musiqa idroki va tinglash madaniyati shakllantirish uslublari. Vokal-xor ijrochiligi faoliyatini xarakteristikasi. Bolalar ovozni va uning rivjlantirish bosqichlari.</p> <p>1-7 sinflarda musiqa fanini o'qitishning mazmuni va mohiyati.</p>		
----	---	---	--	--

Pedagogika

		O'zbekiston Respublikasida ta'limgiz tizimini rivojlantirishning konseptual asoslari. O'zbekiston Respublikasi ta'limgiz tizimi.. O'zbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi "Ta'limgiz to'g'risida"gi Qonuni (2020-yil 23-sentabr). 2022-2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022-2026-yillarda maktab ta'limgizi rivojlantirish bo'yicha Milliy dasturni tasdiqlash to'g'risida" 2022-yil 11-maydagi PF-134-son Farmoni. Pedagogikaning umumiy asoslari. O'qitish nazariyasi. Pedagogika fan sifatida. Yaxlit pedagogik jarayon. Didaktika – pedagogikaning tarkibiy qismi sifatida. Ta'limgiz mazmuni. Ta'limgizni tashkil etishning shakl, metod va vositalari. O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini tashxis etish. Xalqaro baholash dasturlari (PISA, PIRLS, TIMSS, ICILS).			
13	1	<p>Tarbiya nazariyasi. Tarbiya qonuniyatlarini va tamoyillari. Tarbiyaning umumiy metodlari. O'quvchilarda ilmiy dunyoqarashni shakllantirish. Tarbiya turlari (aqliy, iqtisodiy, ekologik, fuqarolik, huquqiy, mafkuraviy, ma'naviy-axloqiy, mehnat, jismoniyligi, estetik, oilaviy).</p> <p>"4K" TIZIMI. Tanqidiy (kritik) fikrlash. Kreativ kompetentlik. Kommunikativ kompetentlik. Kollaboratsiya (komandada ishlash).</p> <p>Pedagogik mahorat. Pedagogik qobiliyatlar. O'qituvchi faoliyatida muloqot madaniyati. Pedagogik taktik va etika. Pedagogik texnika. Nutq madaniyati va texnikasi. O'qituvchi mehnatini ilmiy tashkil etish. Mustaqil ta'limgiz va o'z-o'zini tarbiyalash.</p> <p>Pedagogik texnologiya. Texnologiya tushunchasi va ularning tasnifi. Umumpedagogik texnologiyalar. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish texnologiyasi. Kreativ fikrlashni shakllantirish metodlari.</p>	10	20	10

6. Ajratilgan vaqt (javoblar varaqasini to'ldirish bilan birga):

- 40 ta test topshirig'i uchun 100 daqiqa.

7. Test topshiruvchilar uchun tavsiya etiladigan adabiyotlar ro'yxati

- Norxo'jayev N., G'anieva G. Musiqa 1-sinf uchun darslik – T., 2021
- Norxo'jayev N., Norxo'jaeva Sh., Toshmuxamedova D. Musiqa 2-sinf uchun darslik – T., 2021
- Norxo'jayev N., Umidova D., Rashidova N. Musiqa 3-sinf uchun darslik – T., 2022
- Ibroximov O. Musiqa 4-sinf uchun darslik – T., 2020

5. Mansurov A., Karimova D. Musiqa 5-sinf uchun darslik – T., 2020
6. Begmatov S. Musiqa 6-sinf uchun darslik – T., 2017
7. Ibroximov O., Sadirov J. Musiqa 7-sinf uchun darslik – T., 2017
8. Karimova D. Musiqa o‘qitish texnologiyalari va loyihalash – T., 2021
9. Trigulova A. Xorijiy musiqa adabiyoti – T., 2016
10. Trigulova A. Musiqa tarixi – T., 2021
11. Yuldasheva N., Raxmatova N. – O‘zbek musiqa adabiyoti – T., 2016
12. A.Jabborov, S.Begmatov, M.Azamova. O‘zbek musiqasi tarixi –T., 2018
13. Saidiy Said Bolta-Zoda. Jahon musiqasi tarixi. –T., 2019
14. R.Tursunov, G.Tursunova. Jahon musiqa tarixi- T., 2017
15. Ibroximov O.A, Xudoyev G’M. Musiqa tarixi-T.,2018
16. Madrimov B.X.O‘zbek musiqa tarixi-T., 2018
17. Gulnora Sharipova, G‘ayrat Najmekdinov. Musiqa o‘qitish metodikasi. – T.,2014
18. B.R.Bolaev. Musiqa o‘qitish nazariyasi va metodikasi fanidan ma’ruzalar matni.-S.2013
19. G.Mansurov. Xorshunoslik va xor jamoalari bilan ishlash uslubiyoti.-T., 2018
20. Karimova D. Musiqiy pedagogik mahorat asoslari - T., 2008
21. Urmanova L., Trigulova A., Ibraximjonova G. Musiqa nazariyasi – T., 2013
22. И.Дубовский. Учебник гармонии. –М.,1969
23. B.A.Бахромеев. Элементарная теория музыки. М.,1961
24. Baxriyev A., Yuldashev U., Panjiev Q. Bolalar musiqa adabiyoti- T.,2018
25. Urmanova L.A. Rus musiqasi tarixi- T., 2011
26. Sharipova G. Musiqa va uni o‘qitish metodikasi –T., 2006
27. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Darslik – T.: SANO-STANDART, 2017.
28. Xodjayev B.X., Choriyev A., Saliyeva Z.T. Pedagogik tadqiqotlar metodologiyasi. Darslik. – T.: IQTISODIYOT DUNYOSI, 2018.
29. Ro’ziyeva D.I., Tolipov O’Q. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – T.: INNOVATSIYA-ZIYO, 2019.
30. Pazilov A., Q.Qosnazarov., Q.Seytmuratov., Z.Kurbaniyazova. Pedagogika teoriyasi. – T.: “Noshir”, 2018.
31. Pedagogika. // M.Toxtaxodjaevaning umumiy tahriri ostida. Darslik. – T.: O‘zbekiston Faylasuflari Milliy jamiyat, 2010.
32. Xalikov A.A. Pedagogik mahorat. Darslik. – Toshkent, Iqtisod moliya, 2012.
33. Omonov N.T., Madyarova S.A. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – T.: Iqtisod–moliya, 2009.
34. Azizzodjayeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – T.: “Fan va texnologiyalar” nashriyoti, 2006.